



سیدعلی مجتهدزاده

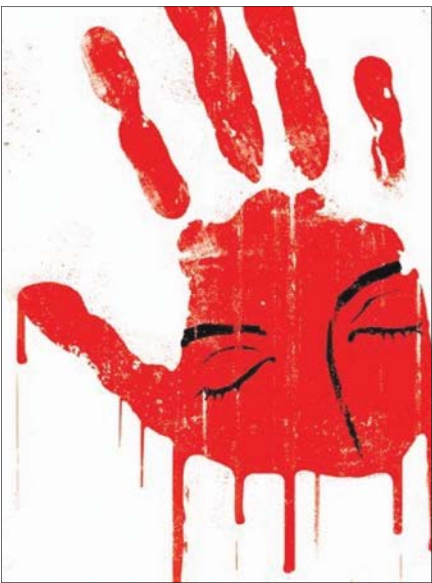
وکیل پایه یک دادگستری

قتل ناموسی در برخی نقاط ایران یک واقعیت مسلم و مستمر است که بخشی از ریشه استعمار آن را باید در پذیرفتن غیررسمی آن دانست. به این معنا که بخشی از مجموعه قوانین و همین‌طور سیاست‌گذاری‌های فرهنگی کشور زمینه، انگیزه و حتی توجیهات اخلاقی برای نوع نگاهی را که در مواردی منتهی به قتل‌های ناموسی می‌شود، فراهم می‌کند. اظهارنظر دقیق دراین‌باره نیازمند مشارکت طیفی از جامعه‌شناسان، جرم‌شناسان، روان‌شناسان، مردم‌شناسان، علمای دین، حقوق‌دانان و امثال اینهاست. به همین جهت در این مطلب صرفا به یکی از نکات حقوقی ناظر به این موضوع می‌پردازم، هرچند از همین منظر حقوقی هم موضوع ابعاد وسیعی دارد.

قبل از هرچیز باید اشاره کرد که نبود آمار دقیق و همین‌طور نبود برنامه‌ای جامع و آسیب‌شناسانه در جهت پایان‌دادن به قتل‌های ناموسی خود بزرگ‌ترین نشانه از این است که این معضل بزرگ درحالی‌که می‌تواند چهره ملی ایران را نیز مخدوش کند، هنوز به اندازه اهمیت آن در چشم سیاست‌گذاران، تصمیم‌گیران و تصمیم‌سازان درک نشده است. یکی از خلاهای حقوقی ناظر به این موضوع، مبحث تعریف و طبقه‌بندی انواع قتل و مواجهه با آن در نظام حقوقی ایران و قانون مجازات اسلامی است. ما در این قانون یک طبقه‌بندی چهارگانه از انواع قتل داریم که شامل قتل غیرعمد، قتل خطای محض، قتل

## مجازات آسان برای جنایت‌های شنیع

شبه‌عمد و قتل عمد است. همین طبقه‌بندی خود ایرادات بسیار زیادی دارد که طرح آن مجال دیگری می‌طلبد. اما یکی از مهم‌ترین مشکلات این است که مبحث قتل عمد در قانون ما درجه‌بندی نشده است. به عبارتی تمام انواع قتل‌هایی که می‌توانند ذیل این نوع قتل قرار بگیرند، از نظر قانون‌گذار هم‌سطح و یکسان تلقی شده‌اند. اینکه منظور از این چیست و در عمل چنین وضعیتی می‌تواند چه تبعات اجرائی و قضائی‌ای داشته باشد را با ذکر مثالی باز می‌کنم. فرض کنید دو نفر به‌طور اتفاقی در خیابان به هر دلیلی و بدون اینکه کوچک‌ترین شناختی از هم داشته باشند، باهم درگیر می‌شوند، نفر اول طرف دوم درگیری را هل می‌دهد و سر نفر دوم اتفاقی به جایی برخورد کرده و فوت می‌کند. این یک قتل عمد است. موقعیت فرضی بعدی را هم همین ماجرای قتل ناموسی اخیر در خوزستان در نظر بگیرید؛ شوهری زن خود را با نقشه قبلی و با همدستی برادرش کشته، سر او را بریده و در خیابان می‌گرداند. این‌هم یک قتل عمد و از نظر قانون دقیقا هم‌وزن مثال اول است. طبیعتا اکثر افراد شهادت می‌دهند که این دو جنایت نمی‌توانند و نباید از نظر حقوقی وزن مساوی داشته باشند. اما موضوع بغرنج جایی است که این دو پرونده به دادگاه می‌روند و حکم هر دو ایین پرونده‌ها درنهایت طبق قوانین موجود «قصاص» است. در پرونده اول اگر محکوم بسیار خوش شانس باشد، بعد از پرداخت دیه و رضایت



گرفته است یا خیر، به «شرق» می‌گوید؛ «همین‌طور که شما می‌گویید، هر بار اخبار متعددی درباره خشونت علیه زنان منتشر می‌شود؛ اما ما هیچ‌گاه ندیدیم که تا به امروز اقدامی در راستای مقابله با کاهش این آسیب‌ها از سوی مسئولان در دستور کار قرار گرفته باشد. تا به حال شاهد هیچ اقدام عملی نبوده‌ایم».

بسیاری از موارد مرتبط با زن‌کشی سناریوهای مشابه دارند. قصه زنانی که برای فرار از محیط خشن از خانه گریخته‌اند؛ اما به اشکال مختلف مجددا آنها را به همان محیط خشن برگردانده‌اند و نتیجه مرگ برای زن و زندان برای مرد یا مردان بوده است. مثل رومینا اشرفی یا مونا. این دختر تنها ۱۲ سال داشت، وقتی با این مرد ازدواج کرد. در این پنج سال زندگی احتمال این‌م می‌رود که وجوه دیگری از خشونت را هم در زندگی محتمل شده باشد. حالا سوآلی که ایجاد می‌شود، این است که آیا اساسا مراکز و خانه‌های امنی در استان برای این موارد حاد وجود دارد که زنان در چنین شرایطی به آن مراجعه کنند. پاسخ بروایه به این پرسش هم منفی است: «متأسفانه ما در خوزستان به‌شدت در این زمینه ضعف داریم. این مراکز می‌توانند از بروز اتفاقات تلخی مثل همین که شاهدش بودیم، جلوگیری کند؛ اما متأسفانه چنین مراکزی در خوزستان وجود ندارد. حتی مرکزی که اسم خانه امن را هم با خود پدک می‌کشد، در واقعیت چنین مرکزی نیست و تنها یک نام از

اولیای دم می‌تواند از «قصاص» رهایی یافته و به سه تا ۱۰ سال زندان محکوم شود. ناگفته هم پیداست که برای رسیدن به این مرحله عموما چه مرارت‌ها و تلاش‌های گسترده‌ای باید صورت بگیرد. همین‌طور‌که می‌دانیم بخش زیادی از تلاش‌ها در این دست پرونده‌ها منجر به رضایت نشده و به «قصاص» محکوم منتهی می‌شود؛ یعنی فردی که ناخواسته و بدون قصد قبلی اقدام به قتل کرده نهایتا سرنوشتش به طناب دار می‌رسد. اما در پرونده دوم، یعنی انواع قتل‌های ناموسی عموما به دلیل فرهنگ‌های غلط عشیره‌ای و همین‌طور نبود قوانین متناسب، محکوم می‌تواند حتی بدون پرداخت دیه رضایت اولیای دم را فراهم کند. چه اینکه در سابقه بسیاری از این قتل‌ها حتی همکاری خانواده مقتول مانند پدر یا برادر و حتی فرزند قتل را می‌بینیم. با این شرایط قاتل از پیش رضایت اولیای دم را دارد و نهایتا به سه تا ۱۰ سال زندان محکوم می‌شود. خلاصه بحث این است که با وضعیت فعلی قانون، بسیاری از مرتکبان «قتل ناموسی» که یک قتل برنامه‌ریزی شده است، بسیار بیشتر و ساده‌تر از افرادی که به شکل اتفاقی مرتکب این جنایت می‌شوند، بخشیده شده و مجازات به‌مراتب آسان‌تری دارند.

هدف از ذکر این مثال آن بود که تأکید شود قانون مجازات اسلامی در بخش مربوط به جرم «قتل عمد» نیازمند یک بازنگری بسیار اساسی است. حداقل

این محتوا دارد و در عمل حمایت خاصی برای زنان فراهم نمی‌کند.».

**چه‌کسی مخالف تشدید مجازات قاتلان است؟**

اینها همه در حالی است که قانون اصلی‌ترین مقری است که از سوی فعالان اجتماعی و حقوق‌دانان در این زمینه مخاطب انتقادات قرار می‌گیرد. کمی پس از انتشار خبر قتل رومینا اشرفی بود که لایحه حمایت از حقوق اطفال و نوجوانان بالاخره و پس از دو دهه توانست تأییدیه شورای نگهبان را کسب کند و به قانون تبدیل شود. آن‌قدر که بسیاری آن را خون‌بهای رومینا نامیدند. همان روزها بود که معاونت زنان و خانواده ریاست‌جمهوری تلاش داشت تا لایحه دیگری با عنوان تشدید مجازات پدر در صورت قتل فرزند را هم به مجلس برساند. علت نگارش چنین لایحه‌ای هم از آن رو بود که قانون با مادر قاتل همان برخوردی را دارد که با یک قاتل دیگر، اما با پدر به‌عنوان قیم کودک تنها به نهایتا ۱۰ سال زندان اکتفا می‌کند. تدوین لایحه «تشدید مجازات پدر در صورت قتل فرزند» پس از قتل رومینا دختر ۱۴ساله به دست پدرش در سال گذشته از سوی معاونت امور زنان و خانواده رئیس‌جمهوری آغاز و در اردیبهشت ۱۴۰۰ در دولت تصویب شد.

مطابق با این لایحه وقتی فرد با علم به عدم امکان قصاص مرتکب قتل شود، به حداکثر مجازات محکوم می‌شود؛ چراکه در واقع اطلاع قبلی که از عدم قصاص دارد، او را در انجام جرم جری‌تر کرده است و چنین تصور کرده که به دلیل جایگاهی که در خانواده – به‌مثابه پدر – دارد، دیگر مجازات سختی ندارد. اما این لایحه هیچ شانس‌ی برای رسیدن به مجلس نداشت و با پایان‌یافتن دوره دولت قدیمی هم عملا این طرح از حیات ساقط شد.

همچنین کارزار که بستر مستقل جمع‌آوری امضاهای مردمی است، درخواست برخورد قاطع با والدین قاتل برای جلوگیری از قتل دختران و زنان را به ریاست قوه قضائیه ارسال کرد. در متن این نامه آمده بود: متأسفانه دخترکشی و زن‌کشی در سال‌های اخیر نه‌تنها کمتر نشده؛ بلکه شاهد بیشتر شدن آن هستیم. زنان کشور به‌عنوان نیمی از جمعیت این سرزمین، خواهان زندگی در آرامش و به دور از ترس قتل با داس و سوزانده‌شدن به دست پدرانی‌اند که باید ضامن امنیت آنان می‌بودند.

از آنجایی‌که تبرئه والدین قاتل باعث افزایش قتل زنان و دختران در این سرزمین شده، از شما درخواست عدم تبرئه و مجازات سنگین را برای این والدین داریم. باشد که با برخورد قاطع و مجازات این افراد، دیگر شاهد چنین اقدامات هولناکی

نباشیم و آرامش و امنیت به زنان این سرزمین بازگردد.

این اصلاح باید ایجاد یک درجه‌بندی منطقی برای انواع «قتل عمد» باشد. این در حالی است که بازمه لازم است یادآوری شود که همین طبقه فعلی انواع قتل به چهار نوع دفاع مشروع، قتل خطای محض، قتل شبه‌عمد و قتل عمد، ایرادات اساسی دارد. درواقع نبود درجه‌بندی برای «قتل عمد» یکی از امتیازاتی است که غیرمستقیم و ناخواسته توسط قانون به مرتکبان قتل‌های ناموسی اعطا می‌شود. جنایتی چون قتل ناموسی نه از نظر انگیزه و نه از نظر تأثیر جنبه اجتماعی و عمومی جرم با مواردی چون قتل‌های ناخواسته و اتفاقی قابل‌قیاس نیست اما در عمل قانون در مبحث مربوط به «قتل عمد» زمینه‌ای فراهم کرده که یک قاتل ناموسی به‌مراتب با خیالی آسوده‌تر نسبت به مجازات خود در نسبت با کسی که به شکل اتفاقی مرتکب قتل شده، در محضر دادگاه حاضر می‌شود.

آنچه گفته شد تنهاوتنها یکی از مشکلات حقوقی درخصوص قتل‌های ناموسی است که این کار را کم‌هزینه می‌کند. شکی نیست که خلاهای حقوقی و قانونی برای حمایت از زنان، دادن استقلال بیشتر به آنها، تعیین منطقی سن ازدواج و پایان‌دادن به پدیده کودک‌همسری و امثال اینها هم از جمله مشکلاتی در حوزه قانون هستند که زمینه را برای بروز مکرر پدیده قتل‌های ناموسی فراهم می‌کنند.

**۷ توصیه برای پوشش رسانه‌ای خشونت علیه زنان**

بر اساس آخرین آمار سازمان ملل، سالانه حدود ۵۰ هزار زن و دختر توسط خانواده و شرکای زندگی‌شان به قتل می‌رسند؛ یعنی روزی ۱۳۷ قتل.

رسانه‌ها باید چگونه خشونت علیه زنان را پوشش دهند؟

- پیش‌زمینه اجتماعی رویداد باید برجسته شود و فقط به بررسی یک مورد خاص اکتفا نشود. باید به ریشه‌ها و علت‌های بزرگ‌تر ماجرا در پس‌زمینه یک مسئله اجتماعی پرداخته شود، تا تعریف یک ماجرا با مختصات خاص و فردی.
- با بازماندگان خشونت‌ها باید با احترام رفتار کرد و پیش و حین و بعد از تهیه و انتشار گزارش‌ها برای آنها وقت گذاشت و خواسته‌هایشان را لحاظ کرد.
- تصویر ارائه‌شده از واقعیتی که رخ داده است، همه‌جانبه و کامل باشد و از احساس‌گرایی پرهیز شود.
- پوشش خبری باید راه‌حل‌هایی برای مشکلاتی که گزارش می‌کند، ارائه دهد و فقط به طرح هیجان‌انگیز ماجرا با جزئیاتی که از نظر احساسی مخاطبان را درگیر کند، اکتفا نشود.
- در گرفتن اطلاعات درباره حادثه، به منابع محدود مثل پلیس اتکا نشود و گزارشگران تلاش کنند صدای کارشناسان نیز درباره وضعیت جامعه و شرایط بازماندگان شنیده شود.
- در گزارش‌ها باید منابع و اطلاعاتی که اتفاق در آن رخ داده، ارائه شود تا اگر کسی در معرض خشونت بود یا تجربه مشابهی داشت، بتواند به نهادهای حمایت‌کننده مراجعه کند.
- باید با حفظ حریم خصوصی یا رعایت حساسیت‌ها و ملاحظاتی که بازمانده خشونت خانگی دارد، از اینکه او به‌طور مضاعف و دوباره گرفتار از این خشونت‌ها آسیب ببیند، پرهیز کرد.

- جدول ۴۱۹۲ • طراح: بیژن گورانی**

**افقی:**

۱- از ظروف آشپز-خانه- سوغات مقصر- محصل هنرستان
۲- خوار و زبون- هنریشه- خطاب غیر مؤدبانه
۳- بشقاب‌پرند- مجموعه‌داستانی نوشته صادق هدایت
۴- چهره- بلبل- آستانه
۵- هنوز فوت نکرده!
- نویسنده- سبک ادبی صائب تبریزی- نوعی موسیقی غربی
۶- زیرانداز خواب- استحکام- از الفبای انگلیسی
۷- سنگ قیان- چشمداشت- دانشگاهی در فرانسه
۸- بانوی نویسنده پوشه‌ری و خالق رمان کولی کنار آتش
۹- مربوط به اداره- شب سی‌ام آذر- مجموعه‌شعری از زنده‌یاد مهرداد اوستا
۱۰- شکلی هندسی با چهار ضلع برابر- فیلمی ساخته رسول ملاقلی‌پور- خواب
۱۱- تخم‌مرغ خارجی- بسیار بخشنده- هیولای محبوب سیما- راندن مزاحم
۱۲- پاینده- قلعه بالای کوه- شبکه تلویزیونی
۱۳- برای نگه‌داشتن ریتم یک قطعه موسیقی به نوازنده کمک می‌کند- شفاعت‌کننده
۱۴- سوره هفتادوششم قرآن- غده فوق کلیوی- پرند لذیذگوشت
۱۵- سرپرستی امور موقوفات- دستبند زنانه- مؤنس

**عمودی:**

۱- قبول‌کردن- رسوم- الفبای گوش‌نواز
۲- زائوت‌رسان- استقلال یا بدرقه میهمان- درشت‌هیکل و بدقواره
۳- سرکرده- جنگ نادرشاه و شاه گورکانی- خون‌ریز
۴- نوعی پارچه با الیاف طبیعی- وضعیت شلوغ و آشفته
۵- هجران- خرده- واحد اندازه‌گیری توان الکتریکی
۶- حیوان پیشانی‌سفید!- از خوراکی‌های سنتی کرمان- یاقوت
۷- قومی ایرانی- تولیدمثل- شفاف و درخشان
۸- سومین فرمانروای خوارزمشاهی- موضوع مورد بحث- امتدادران
۹- نامناسب- صدمین

سوره قرآن- دریاچه آب شور استرالیا
۱۰- سرداز دلبر اشکانی- سرباز نیروی دریایی- آتش مقوی و اسیل مشهدی

۱۱- اقامتگاه مسافر- جریان مستقیم برق- تکیه‌کردن

۱۲- بازیگر مرد فیلم وسترن ماجرای نیمروز- پیداشده

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱														
۲														
۳														
۴														
۵														
۶														
۷														
۸														
۹														
۱۰														
۱۱														
۱۲														
۱۳														
۱۴														
۱۵														

۱۳- سالک- درجه فرمانده گروهان- از نام‌های بهشت

۱۴- دارای گنجایش کافی- مجموعه جزایری در شمال

اقیانوس اطلس- ضربه سر در فوتبال
۱۵- جانشین او- ترازوی یک‌کفه‌ای قدیمی- دختر امام علی(ع)

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱														
۲														
۳														
۴														
۵														
۶														
۷														
۸														
۹														
۱۰														
۱۱														
۱۲														
۱۳														
۱۴														
۱۵														

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱														
۲														
۳														
۴														
۵														
۶														
۷														
۸														
۹														
۱۰														
۱۱														
۱۲														
۱۳														
۱۴														
۱۵														

- حل جدول ۴۱۹۱**

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱														
۲														
۳														
۴														
۵														
۶														
۷														
۸														
۹														
۱۰														
۱۱														
۱۲														
۱۳														
۱۴														
۱۵														

- سودوکو سخت ۳۱۸۸**

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

**قانون‌های حل جدول سودوکو:**

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

- سودوکو ساده ۳۱۸۸**

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

**سودوکو** Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.